

Rüütelkonna hoones eksponeeritud vappide seire tulemused

02.09.2026, 1-3/332

Lugupeetud Riigikantselei

SA Eesti Ajaloomuuseum viis 6.–8. juulil 2026 läbi Rüütelkonna hoone Maapäeva ruumis eksponeeritud Ajaloomuuseumi kogusse kuuluvate vappide seisundi seire. Seire eesmärk oli hinnata vappide seisukorda pärast konserveerimist ja eksponeerimisperioodi ning analüüsida eksponeerimisruumi kliima- ja valgustingimusi. Seire käigus hinnati kaheksa vapi seisukorda ning analüüsiti perioodil 01.11.2025–08.07.2026 kogutud keskkonnaandmeid.

Enamiku seiratud vappide seisukord on stabiilne ning võrreldes konserveerimistööde järgse seisundiga uusi kahjustusi ei tuvastatud. Kahe museaali puhul tuvastati aga värvikihi ebastabiilsus ja uued värvikaod:

- AM_13319 K 1244, vapp: von Emme
- AM_13057 K 983, vapp: von Ritttern

Mõlema vapi puhul irdus seire käigus käsitlemisel värvitükke. Seire tulemuste põhjal ei ole nende seisukord edasiseks eksponeerimiseks piisavalt stabiilne ning edasiste värvikadude vältimiseks kutsub SA Eesti Ajaloomuuseum nimetatud museaalid eksponeerimiselt tagasi. Palume kokku leppida vappide eemaldamise ja Ajaloomuuseumile üleandmise aeg. Vastavalt deponeerimislepingule tuleb originaalide asemel edaspidi eksponeerida nende koopiaid.

Seire käigus tuvastati ka vajadus korrigeerida eksponeerimistingimusi. Eelkõige vajab tähelepanu valgustase. Deponeerimislepingus määratud valgustihedus on 50 luksi, kuid mõõteperioodil registreeriti oluliselt kõrgemaid väärtusi, maksimaalselt 471,36 luksi. Valguse mõju kinnitab ka ruumi paigutatud Blue Wool indikaator, millel on tekkinud märgatav muutus. Kuna valguskahjustus on kumulatiivne ja pöördumatu, tuleb vappidele langevat valguskoormust vähendada.

Seire käigus tehtud katsetuste põhjal saavutati sobiv valgustase, kui kasutati ainult ruumi keskmist lühtrit madalamal seadistusel. Sellisel juhul jäid mõõdetud väärtused sõltuvalt loggeri asukohast vahemikku 16–49 luksi. Soovitame seda valgustuslahendust edaspidi kasutada ning jälgida, et valgustid ei jääks põlema ajal, mil ruumi ei kasutata.

Samuti vajab tähelepanu suhtelise õhuniiskuse stabiilsus. Mõõteperioodil jäi suhteline õhuniiskus vahemikku 27,18–56,54% ning ööpäevane kõikumine ulatus kuni 16,3%-ni. Arvestades, et ruumis eksponeeritakse nii papist kui metallist vappe, on tavapärasest madalam suhteline õhuniiskus põhjendatud, kuid see ei tohiks langeda alla 35%. Eelkõige tuleks vältida

suuri ööpäevaseid kõikumisi. Liigkuiv keskkond võib olla üks teguritest, mis on kaasa aidanud kahe tagasikutsutava vapi värvikihi ebastabiilsusele.

Palume edaspidi:

- hoida vappidele langev valgustihedus maksimaalselt 50 luksit ning kasutada võimalusel ainult keskmist lühtrit madalamal seadistusel;
- lülitada valgustus välja ajal, mil ruumi ei kasutata;
- jälgida regulaarselt ruumi suhtelist õhuniiskust ning vältida selle langemist alla 35% ja suuri ööpäevaseid kõikumisi;
- jätkata eksponeerimisruumi kliima- ja valgustingimuste seiret.

Ühtlasi anname teada Ajaloomuuseumi kontaktisiku muutumisest. Alates 7. septembrist 2026 on lepingu täitmisel Ajaloomuuseumi kontaktisik peavarahoidja Mari Luukas, tel 696 8616, e-post mari.luukas@ajaloomuuseum.ee. Palume edaspidi vappide eksponeerimise ja lepingu täitmisega seotud küsimustes pöörduda tema poole.

Detailsemad seiretulemused, mõõteandmed ning vappide seisundikirjeldused ja fotod on esitatud kirjale lisatud raportis „Rüütelkonna hoone. Kliima ja vappide seire, juuli 2026“.

Lugupidamisega

Jaanus Rohumaa
juhatuse liige
SA Eesti Ajaloomuuseum

/allkirjastatud digitaalselt/